

Xây dựng chuỗi giá trị cá tra bền vững

Nguyễn Duyên

Theo dự báo của Hiệp hội Xuất khẩu và Chế biến thủy sản (VASEP), năm 2022, giá cá tra và kim ngạch xuất khẩu cá tra trên thị trường sẽ tăng khoảng 20 - 25% so với năm 2021. Dự kiến cả năm 2022, Việt Nam sản xuất khoảng 1,6 - 1,7 triệu tấn cá tra thương phẩm, kim ngạch đạt hơn 1,6 tỷ USD. Đây là cơ hội để các địa phương có thể mạnh tiếp tục đầu tư nuôi, xuất khẩu cá tra và tiếp tục xây dựng chuỗi giá trị cá tra bền vững.

Xây dựng chuỗi cá tra

Theo VASEP, tất cả các thị trường đều hồi phục sau khi dịch Covid-19 được kiểm soát. Bên cạnh sự phục hồi của thị trường truyền thống, mức tăng trưởng mạnh mẽ của các thị trường mới nổi sẽ góp phần vào hồi phục của ngành cá tra trong năm 2022 và các năm tới. Trong năm 2022, nhu cầu cá tra tại các thị trường sẽ tiếp tục tăng, đồng thời, các hiệp định thương mại tự do tiếp tục là đòn bẩy giúp xúc tiến thương mại sang nhiều thị trường, giá trung bình xuất khẩu cá tra có thể tăng. Dự báo xuất khẩu cá tra năm 2022 tăng ở thị trường Hoa Kỳ, châu Âu, Anh, Mexico, Brazil, Colombia, Nga và Ai Cập. Đối với thị trường Trung Quốc sẽ ổn định trở lại do nhu cầu tiêu thụ cá tra ở thị trường Trung Quốc vẫn cao.

Hiện xuất khẩu cá tra sang thị trường Liên minh châu Âu (EU) đang có dấu hiệu phục hồi là cơ sở để các doanh nghiệp thủy sản kỳ vọng xuất khẩu cá tra sẽ bật tăng trở lại như giai đoạn 2016 - 2018. Từ đầu năm 2022, giá trị

xuất khẩu cá tra sang EU đang tăng trưởng dương tích cực trở lại, đó là hy vọng cho nhiều doanh nghiệp muốn quay trở lại thị trường này sau một thời gian tháo chạy vì thị trường EU không còn hấp dẫn đối với mặt hàng cá tra. Sang năm 2022, việc EU đẩy mạnh nhập khẩu trở lại cá thịt trắng, cá tra của Việt Nam là cơ hội để các doanh nghiệp tìm lại được thị trường EU sau 2 năm xuất khẩu cá tra sang thị trường này bị đóng băng.

Để ngành cá tra phát triển bền vững, cần xây dựng các chuỗi liên kết để các doanh nghiệp cùng chia sẻ khó khăn khi có biến động về thị trường. Thời gian qua cho thấy, khi có địa phương tổ chức liên kết chuỗi tốt thì ở đó người nuôi và doanh nghiệp giảm thiểu được thiệt hại. Để đạt được điều này, các doanh nghiệp ngoài vùng nuôi của mình cần có sự liên kết chặt chẽ với các hộ nuôi khác, bởi doanh nghiệp sẽ có kế hoạch sản xuất và chế biến từng quý, năm và hạn chế được sản lượng dư thừa, đồng thời giữ giá ổn định.

Ngoài ra, khi tham gia liên kết các hộ nuôi phải thực hiện đúng quy chuẩn, đảm bảo chất lượng theo yêu cầu của từng thị trường thì mới phát triển bền vững. Ngoài ra, cần đẩy mạnh liên kết giữa doanh nghiệp với doanh nghiệp, giữa các tỉnh sản xuất cá tra với nhau. Tuy nhiên, tâm lý hộ nuôi ai cũng muốn liên kết nhưng nhiều doanh nghiệp chưa muốn liên kết. Do đó, Nhà nước nên có chính sách khuyến khích, hỗ trợ để gia tăng sự liên kết.

Thông thường, khi xuất khẩu thành công thì thị trường trong nước thường bị bỏ quên, nhưng khi xuất khẩu bị ứ ứ, tắc nghẽn thì lại yêu cầu thị trường nội địa giải cứu. Vì vậy, để phát triển ngành cá tra bền vững, cần đẩy mạnh xúc tiến thương mại để tập trung xây dựng hệ thống phân phối cho thị trường nội địa.

Ngoài ra, để tăng nguồn giống giống cá tra có năng suất, chất lượng..., Nhà nước cần có chính sách hỗ trợ cho cơ sở ương nuôi giống, nuôi giống bố mẹ tập trung để phục vụ cho nhu cầu năm 2022 về sản lượng, cũng như tăng kim ngạch xuất khẩu. Cùng với đó, Nhà nước cần có chính sách để ổn định giá thức ăn, vật tư đầu vào; tiếp tục hỗ trợ cho doanh nghiệp, các tổ hợp tác xây dựng kênh thương mại điện tử, thích ứng với tình hình sản xuất khi dịch Covid-19 vẫn được dự báo ảnh hưởng đến tình hình sản xuất - kinh doanh trong thời gian tới. Về ngành hàng cá tra, cần tập trung đẩy mạnh hoạt động giao dịch điện tử trong bối cảnh dịch Covid-19; xây dựng hệ thống truy xuất nguồn gốc điện tử đối với chuỗi xuất khẩu - nhà máy chế biến - cơ sở nuôi, ao nuôi đã được cấp mã số nhằm minh bạch thông tin. Hệ thống truy xuất điện tử này của doanh nghiệp chế biến có thể kết nối với hệ thống quản lý ao nuôi của cơ quan quản lý thủy sản.

Cùng với đó, việc tìm kiếm thị trường mới, chuyên hướng thị trường xuất khẩu thay vì tập trung vào một số thị trường chính cần được đẩy mạnh. Theo đó, các doanh nghiệp cần quan tâm xây dựng thương hiệu cho một số dòng sản phẩm cá tra. Hiệp hội Cá tra cần vận động, tuyên truyền các hội viên thực hiện nghiêm các quy định tại Luật Thủy sản và các văn bản hướng dẫn, đặc biệt liên quan đến việc sử dụng hóa chất, kháng sinh theo đúng quy định. Cơ sở nuôi cá tra nhỏ lẻ cũng cần thực hiện tốt việc ký cam kết sản xuất - kinh doanh đảm bảo an toàn thực phẩm. VASEP tiếp tục nắm bắt, chia sẻ kịp thời thông tin thị trường, là cầu nối thông tin cho các cơ quan quản lý về khó khăn, vướng mắc của doanh

ngiệp để phối hợp tháo gỡ, hỗ trợ doanh nghiệp chế biến, xuất khẩu cá tra trong thời gian tới.

Mở rộng thị trường xuất khẩu

Để phát triển ngành cá tra Việt Nam nhằm đẩy mạnh xuất khẩu, cần chú trọng nâng cao chất lượng sản phẩm cá tra thông qua việc tăng cường đầu tư, áp dụng tiến bộ kỹ thuật nhằm tạo ra sản phẩm đảm bảo chất lượng, an toàn thực phẩm và nâng tỷ trọng sản phẩm giá trị gia tăng. Đồng thời, cần thực hiện quản trị sản xuất tốt và áp dụng các biện pháp để giảm giá thành trong toàn chuỗi sản xuất, chế biến, tiêu thụ cá tra; triển khai quyết liệt Đề án sản phẩm quốc gia cá da trơn Việt Nam với hai nội dung quan trọng là nâng cao chất lượng và xây dựng thương hiệu quốc gia cho sản phẩm cá tra.

Thị trường xuất khẩu cho cá tra Việt Nam không chỉ được người nuôi cá tra quan tâm, mà còn có cả doanh nghiệp, Hiệp hội Cá tra đang tìm kiếm để mở rộng. Hiện nay, Trung Quốc không còn là thị trường chất lượng thấp, do đó, các doanh nghiệp cần kiểm soát tốt các cơ sở gia công, chế biến cá tra để đảm bảo chất lượng sản phẩm xuất khẩu, cùng với đó cần kiểm soát chặt chẽ chất lượng sản phẩm và bao bì, tăng cường tận dụng C/O mẫu E để nhận ưu đãi từ Hiệp định ASEAN - Trung Quốc, tăng tỷ lệ xuất khẩu chính ngạch. Về phía cơ quan chức năng, cần phổ biến các quy định về kiểm dịch, truy xuất nguồn gốc, bao bì nhãn mác và thị hiệu của thị trường Trung Quốc; triển khai tốt Hiệp định thương mại biên giới Việt - Trung, tiếp tục trao đổi, đàm phán với phía Trung Quốc tạo thuận lợi thương mại biên giới, mở rộng các vùng, cơ sở nuôi,

chế biến làm cơ sở cho việc cấp chứng thư cho thủy sản xuất khẩu sang thị trường này.

Đối với thị trường Hoa Kỳ, cơ quan chức năng cần chuẩn bị hồ sơ pháp lý về việc Hoa Kỳ áp thuế chống bán phá giá bất hợp lý đối với cá tra xuất khẩu của Việt Nam và Chương trình thanh tra cá da trơn vi phạm các quy định về an toàn thực phẩm và kiểm dịch động thực vật (SPS). Bên cạnh đó, diễn biến tình hình, động thái của Hoa Kỳ liên quan đến việc kiểm soát chặt chẽ mức dư lượng các hoạt chất đối với thủy sản nhập khẩu cần được chủ động theo dõi sát.

Đối với thị trường EU, các doanh nghiệp cần tập trung vào việc nâng cao chất lượng sản phẩm, xây dựng thương hiệu, quảng bá hình ảnh thân thiện của cá tra Việt Nam đến người tiêu dùng; tuân thủ quy tắc xuất xứ để hưởng lợi về thuế trong quá trình thực thi Hiệp định thương mại tự do Việt Nam - EU (EVFTA); theo dõi sát diễn biến tình hình, động thái của EU liên quan đến việc tăng mức độ dư lượng tối đa (MRL) các hoạt chất đối với nông sản nhập khẩu. Về phía cơ quan chức năng cần trao đổi với EU để đề nghị hỗ trợ Việt Nam nâng cao năng lực kiểm soát an toàn thực phẩm thủy sản đáp ứng các quy định của EU.

Riêng đối với thị trường Brazil, đây là một trong những thị trường lớn của cá tra Việt Nam; tuy nhiên, Brazil yêu cầu chất lượng rất cao và sẵn sàng trả giá cao hơn các thị trường khác đối với cá tra. Do vậy, các doanh nghiệp cần tăng cường tiếp cận, đáp ứng các yêu cầu, quy định về chất lượng, an toàn thực phẩm của thị trường Brazil để tăng giá trị xuất khẩu trong thời gian tới. ❀